

Asia: VN/10302/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle jalkaväkimiinojen käytön, varastoinnin, tuotannon ja siirron kieltämisestä ja niiden hävittämisestä tehdyn yleissopimuksen (Ottawan sopimus) irtisanomiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hovioikeus lausuu ulkoministeriön lausuntopyynnön johdosta seuraavan.

Esitysluonnoksessa tuodaan esiin se, miten Venäjän hyökkäyssota on pitkäkestoisesti heikentänyt Suomen turvallisuusympäristöä. Lisäksi viitataan Naton pelotteen ja puolustuksen merkitykseen sekä puolustusmenoja koskevan tavoitetason nousuun. Tätä yleistä taustaa vasten Ottawan sopimuksen irtisanomista perustellaan Suomen puolustuksellisen liikkumatilan laajentamisella sekä jalkaväkimiinojen käyttötarkoituksilla, joita muiden asejärjestelmien käyttämisellä ei esitysluonnoksen mukaan voida täysin korvata laajamittaisen ja pitkäkestoisen sodankäynnin olosuhteissa.

Hovioikeus toteaa, että esitysluonnos ei riittävällä tavalla mahdollista näiden puolustuspoliittisten näkökohtien arviointia, koska näkökohtia ei juurikaan perustella. Esitysluonnoksessa ei myöskään punnita sitä, miten Nato-jäsenyys ja puolustusmenojen jo tapahtunut ja tuleva kasvu tai asejärjestelmien teknologinen kehitys mahdollisesti vaikuttavat jalkaväkimiinojen merkitykseen tai mahdollisuuksiin korvata ne asejärjestelmillä, joiden käyttöä Ottawan sopimus ei kiellä.

Esitysluonnoksessa todetaan, että Suomen päätös liittyä Ottawan sopimukseen perustui harkintaan, jossa huomioitiin toisaalta kansallisen puolustuksen turvaamisen edellytykset ja toisaalta Suomen asema kansainvälisiä aserajoitustoimia, kansainvälistä humanitaarista oikeutta ja ihmisoikeuksia korostavana maana, joka pyrkii toteuttamaan kansainvälisoikeudelliset velvoitteensa.

Hovioikeus toteaa, että on sinällään selvää, että esitysluonnosta edeltäneen puolustusministeriön oman selvityksen perusteluita ja johtopäätöksiä ei voida kaikilta osin tuoda julkiseen keskusteluun. ”Ukrainan sodan opit” ja niihin kytkeytyvät sotatekniset ja -taktiset kysymykset ovat ymmärrettävästi turvaluokiteltua tietoa. Ottawan sopimuksesta irtautuminen näyttäytyy kuitenkin poikkeamana Suomen tähänastiseen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen linjaan, jonka keskiössä on ollut sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän tukeminen. Suomen linjan uskottavuus edellyttää

mahdollisimman avointa ja perusteellista keskustelua kaikista Ottawan sopimuksen irtisanomiseen liittyvistä keskeisistä kysymyksistä. Mahdollisimman avointa keskustelua puoltavat myös ne esitysluonnokseen kirjatut kielteiset vaikutukset ja riskit, joita Ottawan sopimuksen irtisanomiseen ja jalkaväkimiinojen käyttöön väistämättä liittyy.

Tässä muodossa esitysluonnos ei tällaista keskustelua riittävällä tavalla mahdollista. Suomen strategisen aseman muutos, teknologinen kehitys ja puolustusmenojen kasvu, muun ohella, jäävät maininnan varaan, eikä näiden seikkojen vaikutusta puolustusvoimien suorituskyvylle ja jalkaväkimiinojen esitetylle tarpeellisuudelle ole mahdollista arvioida. Esitysluonnoksessa esitetyt perustelut eivät toisin sanoen riittävällä tavalla vastaa kysymykseen siitä, onko sopimuksen irtisanominen ylipäättään tarpeen.

Hovioikeus toteaa lopuksi, että turvallisuusympäristön heikentymisestä huolimatta puolustuspoliittisia päätöksiä tulisi arvioida samalla kriittisyydellä ja huolellisuudella kuin tähänkin asti. Venäjän hyökkäyssodan ei tule heikentää niitä avoimuuden ja hyvän hallinnon periaatteita, joille Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen päätöksenteko on viime vuosikymmeninä perustunut.

Lausunnon on valmistellut hovioikeudenneuvos Pekka Niemelä

Hovioikeuden presidentti Asko Välimaa

Ijäs Jonna
Helsingin hovioikeus